

वैल्लव्यौ गायत्र्यौ द्वयोर्ऋचोरेकवाक्यम् । यो विष्णुः यज्ञः त्रीणि पदा पदानि वि-
चक्रमे विक्रान्तवान् अग्निवाय्वादित्याख्यानि पदानि व्याप्तवान् । किम्भूतो विष्णुः
गोपाः जगतो रत्नकः अदाभ्यः अहिंस्यः । किं कुर्वन् अतः अस्मादेव पदत्रयात्
धर्माणि पुण्यानि कर्माणि धारयन् । धर्ममस्त्रियाम् ॥ ४३ ॥

तद्विप्रासो विपन्यवो जागृवांसः समिन्धते । विष्णोर्यत्परमं पदम् ॥ ४४ ॥

तस्य विष्णोः यज्ञस्य यत् परमं पदं ब्रह्मलक्षणम् तद्विप्रासः विप्राः ब्राह्मणाः
समिन्धते णिचो लोपः समिन्धयन्ति दीपयन्ति उपासते इत्यर्थः । किम्भूताः विप्राः
विपन्यवः विगतः पन्युः संसारव्यवहारो येभ्यः निष्क्रामाः । जागृवांसः जागरण-
शीलाः अप्रमत्ताः ज्ञानकर्मसु समुच्चयकारिण इत्यर्थः ॥ ४४ ॥

धृतवती भुवनानामभिश्चियोर्वी पृथ्वी मधुदुधे सुपेशसा ।

द्यावापृथिवी वरुणस्य धर्मणा विष्कभितेऽअज्ञरे भूरिरेतसा ॥ ४५ ॥

जगती द्यावापृथिवीदेवत्या । द्यावापृथिवी द्यावापृथिव्यौ वरुणस्यादित्यस्य
धर्मणा धारणेन धरणशक्त्या विष्कभिते स्तम्भिते स्कम्भोतिर्दृढीकरणार्थः वरुणेन
स्वशक्त्या दृढीकृते इत्यर्थः । किम्भूते ते धृतवती उदकवत्यौ धृतमित्युदकनाम
[निघ० १. १२.] । भुवनानां भूतजातानामभिश्चिया अभिश्चियौ आश्रयणीये कर्मणि
क्षिप् विभक्तेराकारः । उर्वी उर्वी विस्तीर्णे पृथ्वी पृथ्व्यौ पृथुले आयामविस्ता-
राभ्यां महत्त्वं विशेषणद्वयेनोक्तम् । मधुदुधे मधु उदकं तस्य दोग्ध्यौ । सुपेशसा
सुदृषे । अज्ञरे जगारहिते । भूरिरेतसा भूरि रेतो ययोस्ते भूरिरेतसौ बहुरेतस्के
सर्वभूतानां हि रेतांसि ताभ्यामेवोत्पद्यन्ते ॥ ४५ ॥

ये नः सपत्ना अप ते भवन्त्विन्द्राग्निभ्यामववाधामहे तान् ।

वसवो रुद्रा आदित्या उपरिस्पृशं मोयं चेतारमधिराजमक्रन् ॥ ४६ ॥

जगती लिङ्गोक्तदेवता । ये नोऽस्माकं सपत्नाः शत्रवः ते अपभवन्तु अपगत-
वीर्या निरुद्यमा भवन्तु पराभवं यात्वित्यर्थः । यतो वयं तान्सपत्नान् इन्द्राग्निभ्यां
कृत्वा अववाधामहे इन्द्राग्निबलेन नाशयामः । किं च वसवोऽष्टौ रुद्रा एकादश